

Erityishuolto-ohjelma ja sen periaatteet

(yli 16vuotiaat)

Erityishuolto-ohjelmasta määritellään laissa kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977. Laista käytetään yleisesti nimitystä kehitysvammalaki. Lain 34 §:ssä sanotaan, että erityishuolto-ohjelma tulee tehdä ja hyväksyä jokaista erityishuollon tarpeessa olevaa henkilöä varten. Erityishuolto-ohjelmaa kutsutaan EHO:ksi.

Kehitysvammalaki on toissijainen laki eli sitä sovelletaan silloin, kun henkilö ei saa yleislakien nojalla tarvitsemiaan palveluita. Täten myös vammaispalvelulakiin nähden kehitysvammalaki on toissijainen. Periaatteessa kuntien viranomaisten tulisi kuitenkin soveltaa sitä lakia, mikä on kehitysvammaiselle henkilölle edullisin.

Erityishuolto-ohjelma on erityishuollon tarpeessa olevan kehitysvammaisen henkilön subjektiivinen oikeus. Kehitysvammalain mahdollistamat palvelut ovat yleisesti hyväksytyyn käytännön mukaan verrattavissa subjektiivisiin oikeuksiin eli niillä on subjektiivinen status.

1) Miksi erityishuolto-ohjelma tehdään?

Erityishuolto-ohjelma on merkittävä asiakirja, jolla päätetään toteuttamistapoineen ja määrineen niistä yksilöllisistä palveluista ja tukitoimista, jotka henkilö saa erityishuoltona. Eli kaikista niistä palveluista, joita henkilö saa **kehitysvammalain nojalla** tulee laatia erityishuolto-ohjelma.

EHO ei edellytä kehitysvammadiagnoosia vaan ratkaisevaa on erityishuollon tarve. Lain mukaan: ”Erityishuoltoa annetaan henkilölle, joiden kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja jotka eivät muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluita.”

2) Käytännöt

Erityishuolto-ohjelma on laadittava aina yhteistyössä asianomaisen itsensä ja hänen läheistensä kanssa. Käytännöllistä on esimerkiksi käydä läpi nämä erityishuollon asiat palvelusuunnitelmapalaverissa, kun käydään läpi laajemminkin henkilön palvelujen ja tuen tarvetta sekä elämän sujumista. Erityishuolto-ohjelmaa varten voidaan järjestää myös oma erillinen palaveri. Lähtökohta on kuitenkin se, että henkilön ja hänen läheistensä tulee tietää mistä asioista missäkin palaverissa keskustellaan ja päätetään. Erityishuolto-ohjelmasta tehdään aina erillinen päätös, josta päättää nk. erityishuollon johtoryhmä (nimitys voi vaihdella kunnittain) tai lain mukaan se voi olla myös sosiaalilautakunta. Lain mukaan erityishuolto-ohjelman laadinnassa tulee olla mukana henkilöitä, joilla on lääketieteellinen, kasvatuksellinen ja sosiaalihuollollinen asiantuntemus.

Erityishuolto-ohjelma päätöksen tekee se taho, joka käytännössä toteuttaa erityishuollon palvelut. Tämän takia, jos osa erityishuollon palveluista on kunnassa hoidettu ostopalveluna esim. kuntayhtymältä tai erityishuoltopiiriltä, henkilöllä voi olla kaksi erityishuolto-ohjelmaa. Periaatteessa kunta tekee toteuttamastaan erityishuollon palveluista oman EHO:n ja kuntayhtymä oman EHO:n.

Erityishuolto-ohjelma tulisi tehdä mahdollisimman tarkasti. Siihen tulisi merkitä palvelun määrä (paljonko viikossa tai kuukaudessa), mahdollinen paikka (missä palvelua annetaan) sekä palvelun maksupykälät ja asiakasmaksulain (1992/734 4§) mukainen maksu.

Esimerkiksi:

Henkilön X työtoiminta järjestetään 5 päivää viikossa Mattilan toimintakeskuksessa, Kehitysvammalaki 1977/519 2§, asiakasmaksulaki 1992/734 4§.

Tämä päätös tarkoittaa: henkilö on oikeutettu arkipäivisin 5pv/viikko Mattilan toimintakeskuksessa järjestettävään työtoimintaan erityishuoltona. Työtoiminta ja siihen liittyvät välttämättömät matkat ovat erityishuoltona maksuttomia.

Erityishuoltona toteutettavat palvelut ja niihin liittyvät kuljetukset tulee pääsääntöisesti olla maksuttomia. Erityishuolto-ohjelma on tarkistettava aina tarvittaessa tai viimeistään siinä sovittuna ajankohtana.

Erityishuolto-ohjelmaan voidaan hakea muutosta suoraan aluehallintovirastolta. Muutosta voi hakea, jos on tyytymätön päätökseen, päätöksen saamiseen tai saamattomuuteen tai sen toteutustapaan.

3) Konkreettisia palveluita / asioista, mitä yli 16v henkilön erityishuolto-ohjelmassa ESIMERKIKSI voidaan kirjata (kaikista alla olevista palveluista löytyy lisätietoa Tukiliiton sosiaaliurvaoppaasta)

Erityishuoltona järjestettäviä palveluita voi olla esimerkiksi:

- erityisneuvola / kuntoutusneuvolan palvelut (esim. erityishuoltopiirissä)
- kuntoutusohjaajan/avohuollonohjaajan/palveluohjaaja/sosiaaliohjaajan palvelut
- asumispalvelut ja niihin tarvittava tuki
- työ- ja/tai päivätoiminta
- tilapäishoito ja sen määrät
- loma-aikojen hoito (voidaan järjestää myös tilapäishoitona, leirinä tms.)
- sopeutumisvalmennus – eri siirtymävaiheissa esim. muuttovalmennus
- tukihenkilö

Huom.!

Erityishuolto-ohjelman ulkopuolelle jää ne palvelut, mitkä henkilö saa jonkun muun lain kautta, Nämä kaikki muut palvelut kirjataan palvelusuunnitelmaan ja niistä tulee saada erilliset kirjalliset päätökset.

Tarvittaessa lisätietoja Kehitysvammaisten Tukiliitosta:

- Tukiliiton lakineuvonnan laajat nettisivut <https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/lakineuvonta/>